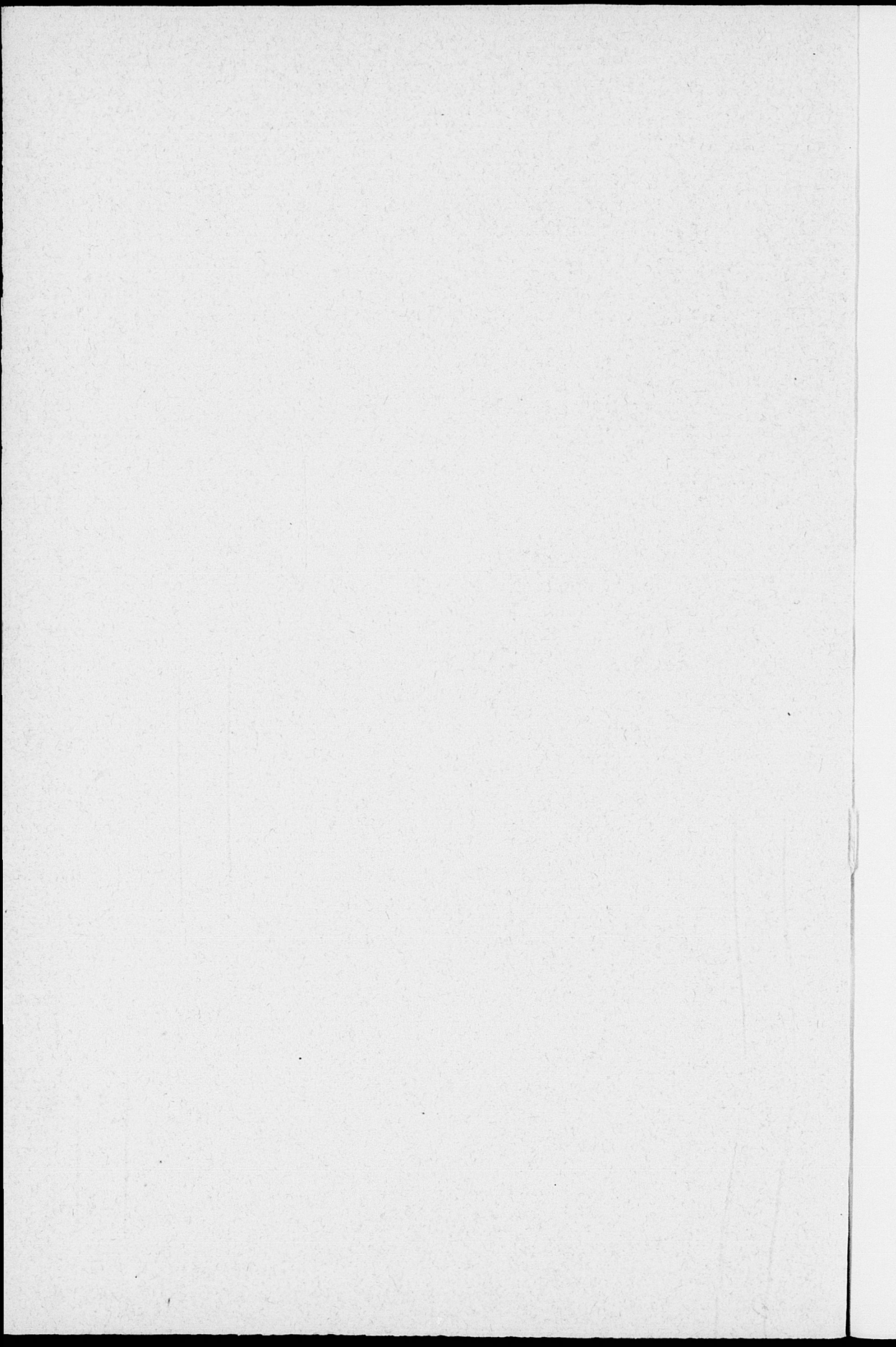

PATER AD FILIUM.

AA-VIIa

28-

amico I. H. Dumble

PATER AD FILIUM.

92c

PATER AD FILIUM.

CARMEN

JACOBI JOANNIS HARTMAN

LEIDENSIS

IN CERTAMINE POETICO HOEUFFTIANO

PRAEMIO AUREO ORNATUM.

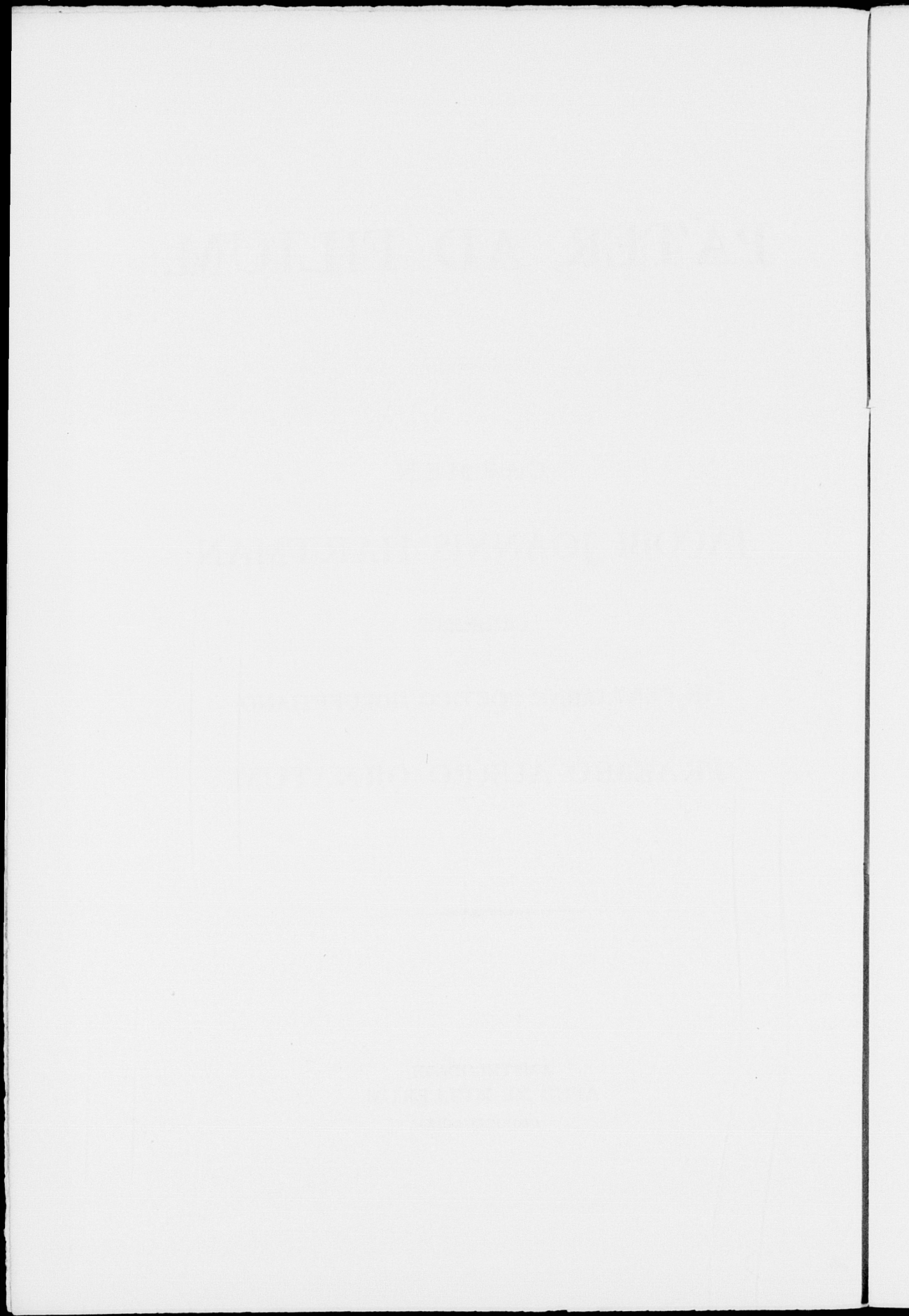
AMSTELODAMI
APUD IO. MULLERUM.

CIOIOCCCXCIX.

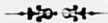
BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

3042 406 7

PATER AD FILIUM.

Mi fili, quoniam te mox hic adfore fama est
Egregie rebus gestis et nomine claro
Conspicuum, mihi non dubium est quin saepe requiras
Carorum ante omnes tibi quae sit vita parentum.
Hoc igitur primum, pellat quod pectore curam,
Accipe iam lactus: materque paterque valemus,
Annorum et series nobis sit quanta peracta
Novimus, at non sentimus, nec taedia lucis

Illa senum quae sint nos intelleximus unquam.
Menses sunt aliquot postquam mihi digna petenti
Ora donarunt leges urbisque senatus;
Sat patriae puerisque datum! tum vivere ruri
— Annine hoc faciunt an pridem innata cupido?
Nescio qui nobis in votis coeperat esse.
Contigit en quod erat cordi: viridantia prata
Silvarumque umbras et amoeni fluminis undas
Hinc illinc prospectamus, strepitumque rotarum
Atque alios urbis sonitus vocesque timendas
Auribus excipiunt avium cantus pecorisque
Balatus placidi mugitusque armentorum.
Laetior at res huc accedit: filia namque
— Illa o quam memor est fratris! — cum coniuge dulci,
Felicem duplici fecit quem prole parentem,
Non procul hinc habitat; lux raro praeterit ulla,
Dilecti qua non videam hunc illumve popelli.
Aedes si dominis nimis amplas esse duobus

Hasce aliquis dicit „non solis o bone! nobis
Sunt conductae” ridentes clamamus uterque.
„Forsitan ignores post multa pericula belli,
Litoris Eoi devicto saepius hoste,
Filius ornatus quanto sit noster honore;
Emeritus patriae fines mox ille reviset:
Excipere hospitio hunc volumus largo atque benigno,
Ne desit spatium vel cetera commoda vitae.”
Haec ego; at interea mater iam mente volutat
Multa, fovere quibus natum recreareque possit
Militia fessum: talem nam te sibi fingit,
Nec secus ac puerum curarum matris egentem.

Quodsi scire cupis qui nobis transeat hora,
Qualibus et rebus ducantur tempora lucis,
Sat facile est de me, verum de matre molestum
Respondere tibi: melius quam lingua labores
Illius monstrant oculi: circumspice totae

Aedes ut niteant, quam sint apte atque venuste
Omnia disposita: haec Xenophon si cernere posset,
Cuncta recognoscens nil quod culparet haberet,
Seque suum contemplari Scillunta putaret.
Tum perlustra oculis quam sint granaria plena,
Quam bene cella instructa apothecaeque; nec tibi narro
Quid sapiant cenae nostrae, quia te meminisse
Istud, ni tibi mens plane facta immemor, aequum est.
Praeterea sed habet tota haec vicinia multos,
Assiduas matris curas qui testificari
Possint: aegros atque inopes, puerosque senesque,
Tempore tam parvo matris quibus omnibus instar
Dulcis saepe fuit. Sed quid matrem tibi laudo,
Ante oculos cuius quin stet tibi semper imago
Qui dubitem? Nam non foret haec tibi cura videndi
Altricis terrae campos patriosque penates,
Illa nisi innueret, blande natumque vocaret.

Ergo ad me venio: scriptores atque poetas
Graecia quos Latiumque tulit, quos semper amavi,
Nunc quoque saepe manu verso. Nec tempore nostro
Quid faciant homines, agitent quid mente animoque
Scire minor cura est; pervolvensque acta diurna
Multa quidem iucunda lego sed plura molesta:
Strenua gens armis opibusque instructa Britannum
Moribus Afrorum saevis imponere finem
Festinans, spatio paucarum ut miserit Orco
Horarum populi nigri non milia pauca,
Fortiter e latebris devastans grandine plumbi
Agmina nudorum, hinc atque hinc indagine clausa.
Fortior ut populus populum bello minus aptum
Accusans sociis crudeliter imperitare
Quas ditio tenet gentes sibi tradere cogat,
Splendens si lapis est auri vel vena reperta.
Dulcia sed mihi tum persultant gaudia mentem,
Magnanimi fortesque viri quoties referuntur,

Qui, numero pauci, populi tamen aspera verba
Non metuunt, sed iustitiam legesque tueri,
Turba furat quamvis et solis praebeat aurem
Insanis ducibus, constanti pectore pergunt,
Insontemque reum, damnatum crimine falso,
Nituntur lentae ac saevae subducere poenae.
At muliebre genus cognosco, non sine risu,
Haud paucas iam ferre, quibus miserum videatur
Indignumque nimis dulces educere natos,
Procurare penum, iucundam reddere vitam
Coniugibusque sibi simul. Nam pulchrius istis
Esse videtur rem populi tractare, per urbem
Currere, ut inspiciant rectum quid quidque movendum
Sede sua, decreta patrum legesque crepare.
Has ego militiae iubeo nomen dare: quidni
Excubias agitent, durent sub pellibus atque
Compescant si quas moveat plebecula turbas?
Non etiam desunt, quas cum conspexerit hostis

Quamlibet impavidus properabit vertere tergum.

Sic mecum ipse loquor: dein lecta auditaque saepe

Materiam praebent gratis sermonibus aptam,

Vicinus si forte venit. Nam credere noli,

Urbs quia sit nobis et vita urbana relicta,

In mediis Bessis nos vivere Sauromatisque.

Simplex est populus, ne dicam rusticus, atque

Moribus antiquis; sed habet quoque mentis acumen

Nativosque sales: est unus et alter Ofellus.

Saepe gener venit huc, vir quo non sanctior alter,

Nec fraudum magis ignarus; prudentia vitae

Hunc docuit leges, docuit quid postulet usus,

Iura magistratus quae sint, quae munera civis.

Suspiciunt hunc municipales, sua commoda saepe

Illi committunt: tutos se vivere credunt

Hoc monitore aut hoc rerum custode suarum.

Vix gener assedit, vix et sua verba tulerunt
Congressus primi, placidi certamina belli
Exoriuntur; nempe novos defendere mores
Incipit hic, non quod praeclari ipsi videantur,
Sed magis ut socerum instiget pugnamque lacessat.
Novit enim non paucas res haec saecula ferre,
Quas ridere mihi lubeat stultasque vocare
Insanasque nimis, rixaeque hic exitus esse
Assolet ut neuter risum compescere possit.

Tota domus tamen est risus tunc denique plena,
Tunc resonant laetus clamor dulcesque cachinni,
„Haecce sunt quaeso” rogites tunc „otia ruris?”
Uxorem prölemque suam cum tempore festo
Adduxit gener huc: tunc alta silentia de re
Est gravior quaecunque, fori iam cura recedit,
Publica res, moresque novi legesque quiescunt,
Iam nemo haec praestent antiqua an tempora quaerit,

Nec dubium est quin praesenti felicior hora
Nulla unquam fuerit: puerorum vivitur aetas
Nempe patri iucunda et avo, matrique aviaeque.
Quodsi forte roges mores faciesque nepotum
Qualia sint, breviter dicam: mox ipse videbis.
Filia septennis parvam tibi saepe sororem
In mentem referet; dulci mansuetior agna
Atque agna non laeta minus; cum fratre iocari
Scit bene, fraternos nec ludos respuit illa.
Mobilitate pedum licet hunc non vincere possit,
Conatur tamen; at fratri solatia ferre,
Cum dolet, opprobrium aut passum se credit iniquum,
Alloquio melius mater non noverit ipsa.
Ipse nepos anno maior: cum „patris imago”
Audiat, haud valeam posthac si vincula legum
Aut nodos iuris sollerter solvere discat.
Nam quoties video vultum quotiesque iocosam
Vocem percipio, sua dum mihi praelia narrat,

Vix me contineo quin clamem: „redditus ecce

Filius est mihi qualis erat puerilibus annis!”

At varias cum res adducant tempora lucis,

Sitque dies modo tranquillus, modo laetior atque

Convivarum hilaris quo turba silentia rumpat,

Vespera habet gratam senibus plerumque quietem,

Sed tum praecipue gratam, cum frigora brumae

Concretosque imbres et saevi flabra Aquilonis

Defendunt clausaeque fores clausaeque fenestrae.

Cereus haud unus diffundit lumina, mensae

Impositus, crepitantque foco ramalia sicca

Aridus et stipes proprio deiectus in horto.

Colloquio omnino non ulla est aptior hora,

At mihi tum matrique tuae quae copia rerum

Suppeditat, vario nunquam sermone referre

Quas piget! et quam saepe olim iam dicta recurrunt!

Vidimus in vita quae commoda quaeque molesta

Percensemus; non etenim dedit omnia laeta
Sors nobis; iucunda tamen plerumque morantur
Ante oculos, hilarant animos, adversa repellunt.

Praecipua at quae materies sermonibus istis?
Sicine te percontari, dilecte, putemus?
Iamdudum nosti: de te, dulcissime rerum,
Dicere et audire, haec nobis est summa voluptas.
Qualis eras iuvenis te cernimus, ingenio acrem
Ardentemque animo, nos et lugere verantem,
Nec formidati sperantem praemia belli.
Saepius at multo tua se puerilis imago
Offert, ante oculos grata et spectacula ponit.
„Quam celer et quam fortis erat! Non ulla pericla
Huic metuebantur, non summa cacumina tecti
Arboris extremi aut rami.” Vix haec ego dixi,
Cum mater: „Simul at quam lenis quamque paratus
Debilium defensor” ait „meminisse sororem

Arbitror; hanc etenim fratris custodia tutam
Reddebat semper, non, hoc praesente, doloris
Vim poterat sentire diu: qui tollere vellet
En aderat! Meministin ut cum forte procella
Huic capitis detraxisset secumque tulisset
Ornatum, ille nihil dubitans de margine fossae
Praecipitem dederit sese, praedamque reportans
Longas emensus sit aquas?" Dumque haec memoramus,
Plura simul nobis, o quam lepida atque iocosa
In mentem veniunt suavem adducentia risum.

Tempus erat quo festa agitabant annua cives,
Cum pueris aetas gravior, cum plebe senatus.
Iam clamosa cohors, iam cum tibicine cantor
Oppidulum nostrum intrabat. Bellaria multa
Hi venalia habent, alii spectacula praebent
Miranti populo: funambulus artificisque
Rector equi; turpis quoque adest iam simia docta

Flectere colla canum, rapidum et currum moderari.

Ridiculos nanos hic exhibet, ille gigantas.

Laetitia est quanta et quanta exspectatio vulgi!

Praeripiunt pueri promissi gaudia festi

Occurrentes hospitibus. Vincit tamen omnes

Sedulitate puer noster gnavoque labore:

Stridula plaustra trahit secretis rebus onusta,

Fert humeris tabulam cum stipite; malleus ecce

Huic agitur quam rapide: iam pegmata ponit!

Artibus aut catulos natos cum matre perita

Ignotam ad sedem deportat mollibus ulnis.

Artifices norunt puerum blandeque salutant.

Discere grammaticae leges, evolvere libros

Spissos, obscuris aut invigilare poetis

Ingratum tibi nempe fuit; sed bellicus usus

Armaque muniti recte quae militis essent

Sedula iam parvo tibi erat cognoscere cura.

Praecipuus sed navis amor: si forte iacebat

In portu egregie structa atque ornata triremis,

Quanto tu hanc studio spectabas! Quanta voluptas

E variis lignis simulacrum ponere parvum!

Consulto exemplo cui si quid deesse repertum,

Frangere opus lepidum, dein instaurare laborem

Malebas imperfectam quam linquere navem.

Quin etiam tandem facta est tibi cymba, natare

Quae posset, remis impelli, flectere cursum

Imperio clavi: non parva haec cura parentum!

Nempe semel, solita quia te non vidimus hora

Ire domum, ad portum propero: quid conspicio illic?

Altum cymba secat nati, non concita remo

Sed volitans velis! Terror tamen excidit, ipsum

Ut video nauta perfecto non minus apte

Naviculae monstrare viam de puppe recurva.

Nuntius ad matrem redeo. Cui demptus ut omnis

Est metus — hercule non facilis fuerat labor ille —

Fit memor ante dies paucos se lintea lecti

Gausapaque et mappam non unam quaerere frustra.

Talibus atque aliis, memori quae mente reposita,

Exigitur nobis iucunde vespera sera;

Optima nec dubium est quin sit pars illa diei,

Tunc quia praecipue nobis adstare videris,

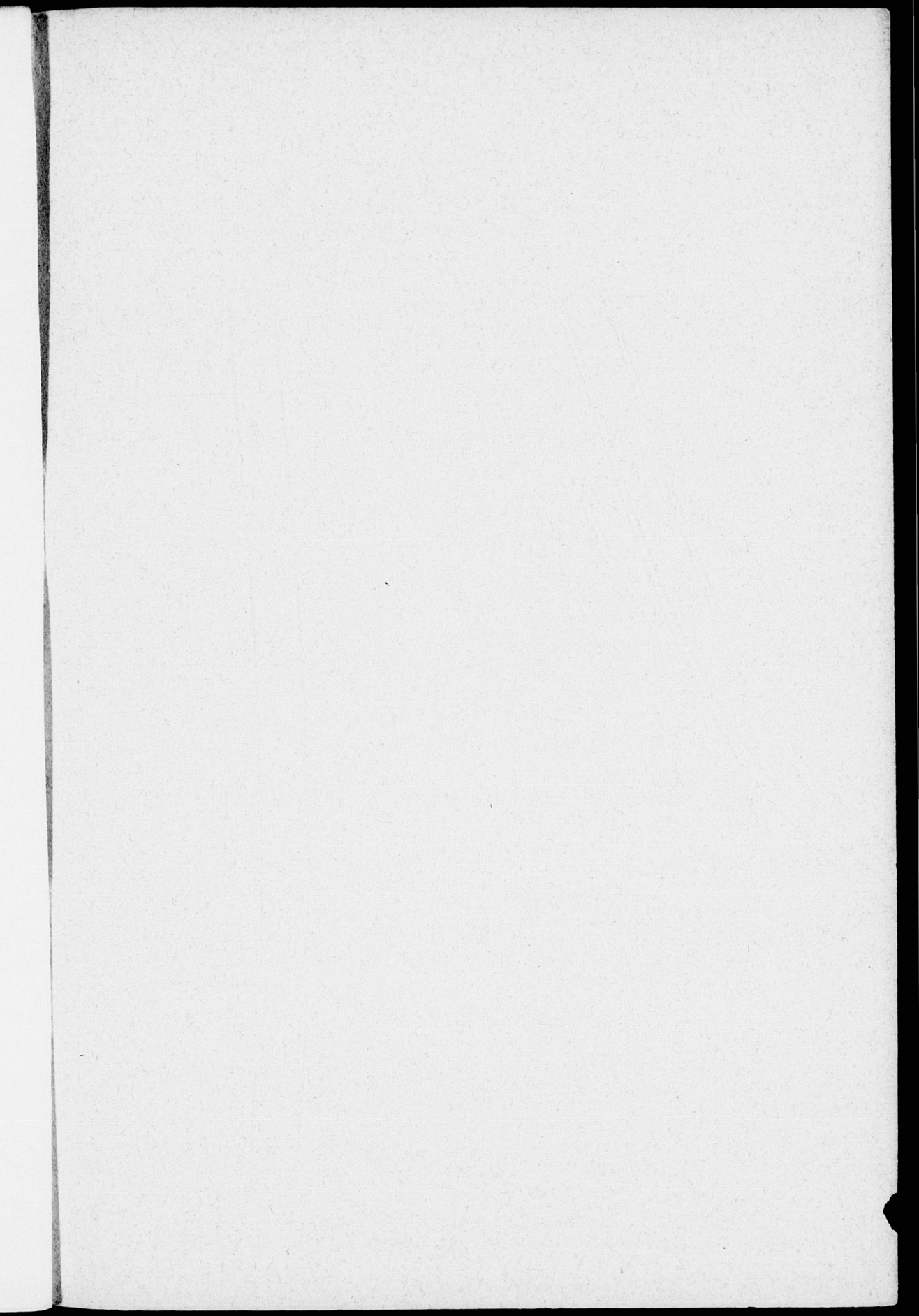
Nate patri et matri quo non lux carior ipsa!

Ergo, age, festina ut quam primum, non videaris,

Redditus at vere sis nobis, utque parentum

Grata, dies veluti, vitam quoque vespera claudat.

1698943

TYPIS JOH. ENSCHEDÉ ET FIL — HARLEM.
